

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO JOENSUUN YLIOPISTON VUODEN 2006 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston toiminta on valtakunnallisesti tarkastellen taloudellista, mutta tässä tapahtunutta kehitystä ei käytössä olleiden tietojen perusteella voi arvioida. Tuottavuus on monilta osin kohentunut, mutta erityisesti tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen osalta kokonaistilanne voisi olla parempi.

Yliopiston liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot ja kannattavuus olivat edellistä vuotta paremmat ja asetetut tavoitteet saavutettiin. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli virkatyön kustannukset huomioiden 87 %. Toiminnasta jäi yliopiston omin budjettivaroin katettavaksi 2,8 M€.

Vuodelle 2006 siirtyi toimintamäärärahoja 8,9 M€, mikä on vähemmän kuin edellisenä vuonna. Harjoittelukouluilta vuodelle 2007 siirtyi toimintamäärärahoja 1,5 M€, mikä on enemmän kuin siirtyi edellisenä vuonna. Siirtyneiden määrärahojen taso oli selkeästi harjoittelukoulujen keskiarvoa korkeampi. Niitä ei perustella raportoinnissa.

Yliopiston rakenteellisen kehittämisen kauaskantoisin hanke on Joensuun ja Kuopion liittoyliopistohanke, jossa päämääränä on rakentaa Itä-Suomeen riittävän vahva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen yliopistokokonaisuus. Pyrkimys Itä-Suomen kolmen yliopiston yhteisen aikuiskoulutusyksikön perustamiseen on kannatettava. Yliopisto on kehittänyt ammattikorkeakoulu yhteistyötä aktiivisesti Joensuussa ja Savonlinnassa.

Merkittävä sisäisen rakenteellisen kehittämisen hanke oli humanistisen alan toimintaedellytysten vahvistaminen integroimalla käännöstiede ja kielitiede ja siirtämällä toiminnot Savonlinnasta Joensuuhun vuoden 2009 loppuun mennessä. Myös sisäistä hallintoa on kevennetty. Osa henkilöstöhallinnon toiminnoista siirrettiin sisäasianhallinnon palvelukeskukseen vuoden 2007 alusta.

Yliopisto on aktiivisesti mukana kehittämässä opetusministeriön palvelukeskusta, jonka sivutoimipiste tulee Joensuuhun.

Liittoyliopistohanketta tulee kehittää niin, että se kattaa yliopistojen kaikki koulutusalat ja toiminnot. Yliopiston tulee koordinoita liittoyliopistohanke ja paikallisen ammattikorkeakoulun kanssa tapahtuva yhteistyö siten, että ne täydentävät toisiaan.

Yliopiston ja matkailualan yliopistoverkoston on selkeytettävä profiilia ja työnjakoa ammattikorkeakoulujen kanssa ottaen huomioon matkailualan runsas koulutustarjonta ammattikorkeakoulusektorilla.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopisto on painoalavalinnoillaan profiloitunut omaleimaiseksi. Yliopiston tieteellinen tuottavuus ja tohtoritutkintojen määrä eivät kaikilta osin vastaa tavoitteita. Tohtorin tutkintotavoitteen saavuttamisaste oli 78 %. Yliopistolla ei ole uusia tutkimuksen huippuyksiköitä, mutta tutkimusta voidaan vahvistaa omien osaamiskeskitymien perustamisella ja liittoyliopisto kehittämällä.

Yliopisto on kehittänyt opiskelijavalintojaan laatimansa strategian mukaisesti. Kaikilta osin asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu. Esimerkiksi hakukohteiden määrä ei ole vähentynyt toivotulla tavalla eikä uusien, saman keväänä toisen asteen päättäneiden opiskelijoiden osuus opintonsa aloittaneista ole noussut merkittävästi. Uuden tutkintorakenteen toteuttaminen on edennyt pääosin ongelmitta. Valtakunnallisten tukihankkeiden merkitys on ollut suuri sekä yliopisto- että koulutusalaakohtaisesti tutkintorakennemuutoksessa.

Yliopiston ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteen saavuttamisaste oli 89 %. Yliopisto jäi jälkeen tutkintotavoitteista kaikilla koulutusaloilla kasvatustieteellistä koulutusala lukuun ottamatta. Erityisen paljon tavoitteista on jääty luonnontieteellisellä koulutusosalalla. Aineenopettajakoulutuksen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut ongelmalliseksi varsinkin luonnontieteellisellä koulutusosalalla. Tutkintojen suoritusaikojen lyhentymisen osoittaa opiskeluprosessien tehostumista. Kansainvälistymiskehitys on ollut myönteistä. Yliopiston painoalavalinnat näkyvät alueellisessa yhteistyössä ja kumppaneissa. Yliopistolla on vahva alueellinen vaikuttavuus.

Määräaikaisen henkilöstön määrä kasvoi hiukan ja oli 41 % kaikista palvelussuhteista. Osuus on vähemmän kuin yliopistolaitoksessa keskimäärin. Yliopistossa suoritetaan vuosittain tyytyväisyyskysely. Noin 70 % vastaajista oli erittäin tyytyväinen tai tyytyväinen terveyteensä ja työkykyynsä. Yliopisto on kiinnittänyt huomiota opintojen esteettömyyttä edistäviin toimenpiteisiin toteutetussa esteettömyyskartoituksessa.

Yliopistolla on usean vuoden ajan ollut käytössään strateginen henkilöstösuunnitelma, joka toimii sisäisenä "virkapankkina". Yliopisto päivittää vuosittain tätä suunnitelmaa tavoitteena kohdentaa vapautuvia resursseja uudelleen.

Yliopiston tulee kehittää opiskelijavalintoja siten, että yliopistojen yhteishakujärjestelmään siirtyminen on mahdollista vuoden 2008-2009 valinnoissa.

Tutkintotavoitteiden saavuttamiseksi yliopiston tarpeen ryhtyä erityistoimenpiteisiin.

Täydennyskoulutuksen laatua ja tehokkuutta tulee parantaa sekä huolehtia aiempaa paremmin akateemisen väestön osallistumismahdollisuuksista. Avoimen yliopiston kehittämisessä tulee painottaa aikuisväestön osaamis- ja sivistystarpeita, parantaa työikäisen aikuisväestön mahdollisuuksia hankkia (alempi) korkeakoulututkinto sekä tehostaa alueellista yhteistyötä.

Toimenpiteitä perusteettomien määräaikaisten palvelussuhteiden vähentämiseksi tulee jatkaa. Yliopiston tulee henkilöstrategiassaan varautua rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuusohjelman aiheuttamiin henkilöstörakenteen muutoksiin.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopisto on laatinut tilinpäätöksensä noudattaen opetusministeriön 18.1.2007 antamaa suositusta yliopistojen tilinpäätöksen rakenteeksi, jossa on otettu huomioon myös Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksissa esiin nostamia kehittämistarpeita.

Yliopisto on käsitellyt varsin kattavasti yliopistolle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Taloudellisuuden ja tuottavuuden kehitystä on tarkasteltu aiempaa systemaattisemmin. Toiminnan tuloksellisuutta tarkasteltiin edellisiä vuosia laajemmin tunnuslukujen avulla. Taloudellisuuden ja tuottavuuden kehitystä olisi helpompi arvioida, jos sanallisen kuvauksen rinnalla olisi yhteenveto taulukko useammalta vuodelta. Toiminnallisesta tehokkuudesta esitettyjen tietojen luotettavuutta heikentää työajankohdentamiseen liittyvä arvionvaraisuus. Yliopiston elinikäisen oppimisen strategia on kattava ja antaa hyvän pohjan jatkotoimille.

Sopimuskauden 2007-2009 tulosneuvotteluihin liittynyt tiedonvaihto ministeriön ja yliopistojen välillä tapahtui kokonaisuudessaan KOTA -tietojärjestelmän kautta ja itse valmisteluprosessikin pääosin. Prosessin onnistumisen kannalta tärkeää oli, että yliopiston toimitettavaksi pyydettyjen tietojen luotettavuudessa ja annettujen määräaikojen noudattamisessa ei ollut ongelmia.

Edellisessä tilinpäätöskannanotossa esitetyt kehittämistoimet ovat edelleen ajankohtaisia. Ohjauksen näkökulmasta on tärkeää, että yliopisto seuraavissa tilinpäätöksissä arvioi nykyistä tarkemmin, mistä mahdolliset tavoitteiden ja saavutettujen tulosten väliset erot johtuvat. Keskeisten arviointihankkeiden ohella niiden tuloksia ja päätettyjä jatkotoimia tulee käsitellä laajemmin.

Yliopiston on huolehdittava, että Valtiokonttorin ohjeistuksen (15.6.2006, Dnro 207/03/2006) mukaisesti vuoden 2007 lopusta lähtien tuloksellisuustiedot sekä suunnittelun ja seurannan asiakirjat julkaistaan Netrassa.

Yliopiston on kehitettävä rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuushankkeiden toimenpiteiden, voimavarojen uudelleen kohdentamisen ja henkilöstövaikutusten seurantaan siten, että näistä voidaan luotettavasti raportoida osana tilinpäätöstä. Asianmukainen raportointi on erityisen tärkeää, koska ministeriö on osoittamassa merkittävää hankerahoitusta rakenteelliseen kehittämiseen.

Yliopiston tulee ilmoittaa Valtiontalouden tarkastusviraston lisäksi opetusministeriölle 15.8.2007 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tuloksellisuuden laskentatoimensa järjestämiseksi valtion talousarviosta annetun lain 16 §:n edellyttämällä tavalla.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen linjaukset valmistellaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman lausunnolle lähtevään luonnokseen kesäkuun aikana. Kehittämissuunnitelman hyväksymisen jälkeen valmistellaan konkreettinen ja yksityiskohtainen toimenpideohjelma helmikuun 2008 alkuun mennessä. Tähän liittyen opetusministeriö käynnistää selvityksen ruotsinkielisen korkeakoulutuksen rakenteesta ja koulutustarpeista.

Yliopistolain ja siihen liittyvien muiden säädösten kokonaisuudistuksen valmistelu käynnistetään välittömästi. Valmistelun aikana kuullaan riittävästi yliopistoyhteisöä ja sidosryhmien edustajia, niin että uudistuksen linjauksille varmistetaan laaja tuki. Tavoitteena on valmistella tarvittavat hallituksen esitykset niin, että ne voidaan antaa eduskunnalle kevätestuntokaudella 2009. Tässä yhteydessä yliopistojen taloudellista autonomiaa lisätään mahdollistamalla yliopistoista julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä tai yksityisoikeudellisia säätiöitä. Samanaikaisesti uudistetaan yliopistojen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää.

Yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen valmistellaan lainsäädäntöuudistusten kanssa samassa aikataulussa, siten, että vuonna 2009 käytävät kauden 2010-2012 tulosneuvottelut voidaan käydä uudelta pohjalta. Yliopistojen tutkimustoimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita ja tilastointia kehitetään osana ohjauksen uudistamista.

Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä.

Valtion tuottavuusohjelmaa tarkistetaan siten, ettei se heikennä yliopistokoulutuksen laatua sekä tieteen ja tutkimuksen vaikuttavuutta.

Kansainvälistymisen kansallisen strategian valmistelu käynnistetään niin, että uusi strategia on valmis vuonna 2009.

Opetusministeriö seuraa korkeakoulukeksintöjä koskevan lainsäädännön (369/2006) toimivuutta ja täytäntöönpanoa yliopistoissa.

Opetusministeriö käynnistää yhteistyössä yliopistojen kanssa selvitys- ja valmistelutyötä avoimen yliopiston kehittämissuunnitelman sekä hallitusohjelmaan sisältyvien täydennyskoulutusmahdollisuuksien laajentamista sekä oppisopimustyyppisen koulutuksen käyttöönottoa koskevien tavoitteiden edistämiseksi.

Opetusministeriö tukee yliopistojen toimia kustannuslaskennan kehittämiseen ja työkustannusten oikeaan kohdentamiseen liittyviä kehittämistoimia ottaen huomioon valtiovarainministeriön kokonaiskustannusmallityöryhmän tulevat suositukset. Merkittävimpana yksittäisenä toimena on opetusministeriön tukema projektimuotoisen tutkimustoiminnan hallinnoinnin kehittäminen.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma